

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย

ในบทนี้จะกล่าวถึง ความหมายของหลักสูตร องค์ประกอบของหลักสูตร การนำเอาหลักสูตรไปใช้ของบุคลากรต่าง ๆ ภายในโรงเรียน การเปลี่ยนแปลงหลักสูตร และลักษณะของหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย ฉบับพุทธศักราช 2518 ตลอดจนผลของการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตรใหม่ ทั้งนี้เพื่อศึกษาทฤษฎี หลักการ ข้อคิดเห็น และผลวิจัยต่าง ๆ ในอันที่จะเป็นแนวทางสำหรับเป็นรากฐานในการศึกษาปัญหาของการใช้หลักสูตรและสร้างแบบสอบถามต่อไป

ความหมายของหลักสูตร

คำว่า "หลักสูตร" มีนักการศึกษาหลายคนให้ความเห็นไว้ว่า หลักสูตรหมายถึงบรรดาความพยายามทั้งหมดของโรงเรียนในอันที่จะก่อให้เกิดผลของการเรียนที่โรงเรียนพึงปรารถนา โรงเรียนปรารถนาที่จะผลิตบุคคลชนิดใดออกมาให้แก่วงสังคมแล้ว โรงเรียนจะต้องพยายามสร้างหลักสูตรชนิดนั้น ๆ ขึ้น ดังนั้นหลักสูตรจึงทำหน้าที่สำคัญอยู่ 2 ประการคือ

1. เป็นเครื่องมือในการปฏิบัติงานของครู
2. เป็นเครื่องกำหนดล่วงหน้าว่า จะทำให้ผู้เรียนเปลี่ยนแปลงไปในรูปใด¹

ในทัศนะของนักบริหารการศึกษาได้ให้ความหมายของหลักสูตรไว้ว่า "หลักสูตรน่าจะหมายถึงโครงการศึกษาที่กำหนดให้นักเรียนเรียนรู้ และพัฒนาตนเองตามแผนการศึกษา หรือ

¹ George A. Beauchamp, The Curriculum of the Elementary School (Boston : Allyn and Bacon, Inc., 1964), p. 17.

โครงการศึกษาที่โรงเรียนปฏิบัติ เพื่อให้บรรลุผลทางการศึกษาตามแผนการศึกษา"² สำหรับในระดับโรงเรียนแล้ว นักบริหารการศึกษายังได้ให้ความหมายของหลักสูตรว่า "หลักสูตรหมายถึงโครงการที่ประมวลความรู้และประสบการณ์ทั้งหลายที่โรงเรียนจัดให้แก่นักเรียน"³

จะเห็นว่า ผู้บริหารหรือนักการศึกษา หรือ บุคคลอื่น ๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับ การศึกษา ได้ให้ความหมายของหลักสูตรแตกต่างกันไปตามความคิดเห็นของตน และทำให้ ความหมายของหลักสูตรกว้างขวางมาก ดังนั้นคณะนิสิตบัณฑิตวิทยาลัยของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปี พ.ศ.2513 ได้ทำการวิจัยเพื่อสำรวจความคิดเห็นของบุคคลต่าง ๆ ในประเทศไทยเกี่ยวกับ ความหมายของคำว่าหลักสูตร โดยแบ่งบุคคลต่าง ๆ ออกเป็น 6 กลุ่ม มี กลุ่มครูอาจารย์ กลุ่มศึกษานิเทศก์ กลุ่มหัวหน้าสถานศึกษา กลุ่มผู้บริหารการศึกษา กลุ่มนิสิตนักเรียน และ กลุ่มประชาชน ซึ่งปรากฏผลของการวิจัยพอที่จะสรุปได้ดังนี้คือ

กลุ่มต่าง ๆ ได้ให้ความหมายของคำว่าหลักสูตรแตกต่างกันไปตามความคิดเห็นของตน แต่อย่างไรก็ตามความคิดเห็นในเรื่องของความหมายของหลักสูตรก็ไม่แตกต่างกันมากนัก เพราะ ทุกกลุ่มได้พูดถึงการจัดการเรียนการสอน โดยมีจุดมุ่งหมายอยู่ที่ตัวเด็กเป็นสำคัญ แต่กลุ่ม ของศึกษานิเทศก์ได้ให้ความหมายของหลักสูตรไว้อย่างชัดเจนมากคือ หมายถึงประมวลกิจกรรม และประสบการณ์ทั้งหลายที่มีอยู่ทั้งในและนอกหลักสูตร ซึ่งทางโรงเรียนจัดขึ้นเพื่อช่วยให้เด็กเกิด พัฒนาทุก ๆ ด้าน⁴

² ภิญโญ สาร, หลักบริหารการศึกษา (พระนคร : วัฒนาพานิช, 2516), หน้า 279.

³ สุมิตร คุณานุกร, หลักสูตรและการสอน (พระนคร : กรุงเทพมหานครพิมพ์, 2518), หน้า 3.

⁴ คณะนิสิตแผนกบริหารการศึกษาศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, รายงานการวิจัยแนวคิดและความคิดเห็น เรื่องความหมายของหลักสูตร (อัครสำเนาะ), 2513.

ดังนั้น จากความหมายทั้งหมดที่กล่าวมาแล้ว จึงพอที่จะสรุปได้ว่า คำว่าหลักสูตรย่อมหมายถึงบรรดาประสบการณ์ทั้งหลายทั้งปวงที่โรงเรียนได้จัดให้แก่แก่นักเรียน ทั้งในโรงเรียนและนอกโรงเรียน เพื่อให้แก่นักเรียนได้เรียนรู้และพัฒนาตนเองไปในทิศทางที่พึงปรารถนา

องค์ประกอบของหลักสูตร

หลักสูตรทุกชนิดไม่ว่าจะมีรูปแบบใดก็ตาม ทาบ⁵ (Taba) ได้ให้ความเห็นว่า จะต้องประกอบไปด้วยองค์ประกอบ 4 อย่างคือ

1. ความมุ่งหมายทั่วไปและความมุ่งหมายเฉพาะวิชา
2. เนื้อหาวิชาและจำนวนชั่วโมงสำหรับสอนแต่ละวิชา
3. กระบวนการเรียนการสอน
4. โครงการประเมินผลการสอนตามหลักสูตร

นอกจากนี้ ไทเลอร์⁶ (Tyler) ยังได้ให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรและการจัดทำโครงการสอนไว้ว่า ยังมีปัจจัยอื่นที่จะต้องพิจารณาอีก เช่น

1. โรงเรียนมีจุดมุ่งหมายอะไรบ้าง
2. มีประสบการณ์ใดบ้างที่จะช่วยส่งเสริมให้บรรลุถึงจุดมุ่งหมายนั้น
3. จะนำประสบการณ์เหล่านั้นมาจัดให้แก่ผู้เรียนโดยวิธีใด
4. เราจะตัดสินใจได้อย่างไรว่า เราดำเนินงานไปถึงจุดมุ่งหมายนั้นหรือไม่

ซึ่งปัจจัยทั้ง 4 ข้อนี้ มีส่วนที่ใกล้เคียงกับองค์ประกอบของหลักสูตรที่ทาบ ได้กล่าวเอาไว้แล้ว ดังนั้นจึงสรุปได้ว่าองค์ประกอบของหลักสูตรประกอบด้วยส่วนสำคัญ 4 ประการคือ

⁵ Hilda Taba, Curriculum Development : Theory and Practice (New York : Harcourt, Brace and World, Inc., 1962), p. 10.

⁶ Ralph W. Tyler, Basic Principles of Curriculum and Instruction (Chicago : University of Chicago Press, 1949), p. 1.

1. ความมุ่งหมายหรือวัตถุประสงค์
2. เนื้อหาวิชา
3. วิธีจัดการเรียนการสอน และการนำหลักสูตรไปใช้
4. วิธีจัดการวัดผลและประเมินผล

โดยทฤษฎีแล้ว กระบวนการทั้ง 4 องค์ประกอบนี้ จะต้องมีความสอดคล้องและสัมพันธ์กัน กล่าวคือ เมื่อมีการกำหนดความมุ่งหมายของการศึกษาไว้อย่างใดแล้ว จะต้องพยายามคัดเลือกเนื้อหาวิชาที่จะนำมาใช้สอน เพื่อส่งเสริมให้ความมุ่งหมายนั้น ๆ บรรลุผลตามที่ได้ตั้งเอาไว้ กระบวนการเรียนการสอนและการนำหลักสูตรไปใช้ เป็นกระบวนการที่ส่งเสริมให้จุดมุ่งหมายนั้น ๆ ได้บรรลุตามวัตถุประสงค์และมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น การจัดการเรียนการสอนที่ดี ย่อมจะทำให้ผู้เรียนได้รับความรู้อย่างกว้างขวาง ตรงตามวัตถุประสงค์ ส่วนการวัดผลนั้น เป็นองค์ประกอบที่จะช่วยให้ผู้พัฒนาหลักสูตรทราบว่า ผู้เรียนได้มีความรู้ความสามารถ และได้เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้เพียงใด ผลของการประเมินผลจะช่วยให้รู้ในสิ่งที่บกพร่องในแต่ละกระบวนการ เพื่อแก้ไข ปรับปรุงให้ดีขึ้น และยังส่งผลสะท้อนไปยังจุดมุ่งหมายอีกครั้งหนึ่งด้วย

นอกจากองค์ประกอบทั้งสี่ของหลักสูตรจะต้องมีความสัมพันธ์สอดคล้องกันดังที่กล่าวมาแล้ว แต่ละองค์ประกอบควรมีลักษณะที่เหมาะสมด้วย กล่าวคือ การกำหนดความมุ่งหมายของหลักสูตร จะเน้นถึงการพัฒนาบุคคล พัฒนาท้องถิ่น และพัฒนาประเทศเป็นส่วนใหญ่⁷ จุดมุ่งหมายของหลักสูตรจึงต้องสอดคล้องกับความต้องการของประเทศ ทั้งนี้เพื่อที่จะผลิตบุคคลให้ไปตามที่พึงประสงค์ อย่างไรก็ตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรจะบรรลุผลสำเร็จได้ย่อมขึ้นอยู่กับจุดมุ่งหมายในแต่ละรายวิชาที่หลักสูตรกำหนดให้ผู้เรียนต้องเรียน ดังนั้น จึงมีนักการศึกษาและนักวิชาการได้ให้ความสนใจในการเขียนจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรมในแต่ละรายวิชามากขึ้น เพราะมีความเชื่อว่าการเรียนรู้คือการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม เมื่อผู้เรียนได้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทางที่พึงปรารถนาแล้ว ย่อมแสดงว่า การเรียนการสอนนั้นบรรลุผลตามที่จุดมุ่งหมายของหลักสูตรที่ได้ตั้งเอาไว้

ลักษณะที่สำคัญของจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม คือ

1. ระบุการกระทำ การแสดงออกหรือผลของการกระทำที่ไม่สามารถสังเกตเห็นได้ด้วยตา ไว้อย่างชัดเจน
 2. เมื่อมีบุคคลอื่นมาสอนแทน จะสามารถมองเห็นภาพจน์ของนักเรียนที่เรียนจบแล้ว ตรงกันกับผู้ที่กำหนดจุดประสงค์นั้น
 3. เป็นข้อความที่ชัดเจน เข้าใจได้ทันทีโดยใช้คำกริยาที่บ่งถึงการกระทำเช่น ให้ออกชื่อ ให้ออกลักษณะ ให้จัดอันดับ ให้สร้าง ให้อธิบาย โดยไม่ต้องแปลความหมายหรือโต้แย้งได้หลายขาง
 4. ผู้สอนสามารถใช้จุดประสงค์เชิงพฤติกรรมเป็นหลักในการประเมินผลได้⁸
- ดังนั้นจึงพอที่จะสรุปได้ว่า จุดประสงค์เชิงพฤติกรรมต้องประกอบด้วยองค์ประกอบ 3 ประการ คือ

⁷ลีปนนท์ เกตุทัต, "การปฏิรูปการศึกษา", รายงานคณะกรรมการวางแผนพื้นฐานเพื่อปฏิรูปการศึกษา (พระนคร : วัฒนาพานิช, 2518), หน้า 107 - 108.

⁸กรมวิชาการ, คู่มือประเมินผลการเรียนตามหลักสูตรประโยคมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2518 เอกสารเล่มที่ 2 กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, หน้า 2 - 3.

1. การกำหนดพฤติกรรมที่สังเกตเห็นได้ (Observable Behavior)

2. การกำหนดเงื่อนไขหรือสถานการณ์ที่ผู้เรียนจะแสดงพฤติกรรมนั้นออกมา

(Condition)

3. การกำหนดขอบเขต หรือมาตรการที่จะวัดความสำเร็จของพฤติกรรมที่ผู้เรียนแสดงออกมา (Extent or Criterion)

เนื้อหาวิชาแต่ละวิชาในหลักสูตรจะต้องสนองต่อความมุ่งหมายของหลักสูตรและสนองต่อความมุ่งหมายระดับชาติ จะต้องประกอบไปด้วยแก่นสารของความรู้ที่สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงในสังคม และสิ่งแวดล้อมรอบ ๆ ตัวผู้เรียน นอกจากนี้เนื้อหาวิชาในแต่ละรายวิชาจะต้องสอดคล้องกับบุคลิกภาพ ความต้องการ ความสนใจของผู้เรียนอย่างแท้จริง

การจัดการเรียนการสอนที่จะได้ผลและมีประสิทธิภาพที่สุด จะเป็นการจัดแบบกระบวนการเรียนรู้ เพราะถือว่า การเรียนรู้คือการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ดังนั้นผู้เรียนจะสามารถเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมได้ก็เพียงใด ขึ้นอยู่กับวิธีสอนของครู และเอกสารสำหรับที่จะใช้กันว่า ฯลฯ ซึ่งในเรื่องนี้จะกล่าวให้ละเอียดอีกครั้งหนึ่งในหัวข้อต่อไป เพราะการวิจัยนี้ได้เน้นหนักในเรื่องของการนำหลักสูตรไปใช้

ส่วนการวัดผลและประเมินผลที่คืนั้น ควรจะมุ่งถึงการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้เรียน ประกอบกับความรู้ที่ผู้เรียนได้รับ การวัดผลไม่ใช่มุ่งที่จะวัดว่าผู้เรียนสามารถสอบได้หรือไม่เพียงอย่างเดียว การวัดผลควรจะเป็นการวัดเพื่อค้นหาสิ่งที่บกพร่องและปรับปรุงตัวนักเรียนให้ดีขึ้นในขณะที่เรียน สมาน เลือควงหัด⁹ ได้กล่าวไว้ในเรื่องของการวัดผลว่า ระบบการศึกษาใหม่ควรให้ความสำคัญของการสอบน้อยลง ถึงแม้ว่าการสอบจะมีผลคืออยู่บ้าง แต่ผลเสียก็มีมาก เช่น จำกัดขอบเขตของการแสวงหาความรู้ ให้นักเรียนมุ่งเรียนในสิ่งที่จะสอบ ทำให้มีการแบ่งเกรดออก

⁹สมาน เลือควงหัด, และ เรืองไชย พุทธาโร, การศึกษาเพื่อมวลชน (กรุงเทพฯ : เจริญวิทย์การพิมพ์, 2517), หน้า 20.

เป็นกลุ่มเรียนเก่ง กลุ่มเรียนอ่อน ทำให้เกิดผลเสียทางจิตใจแก่เด็ก ทั้ง ๆ ที่คะแนนไม่ใช่ สิ่งที่จะวัดความสามารถและความคิดได้อย่างแท้จริง นอกจากนั้นการสอบยังบิดเบือนวัตถุประสงค์ของการศึกษา คือแทนที่จะเน้นที่ความรู้ซึ่งจำเป็นต่อการดำรงชีวิต กลับเน้นให้เด็กสอบได้

การนำหลักสูตรไปใช้

การนำหลักสูตรไปใช้เป็นกระบวนการที่การวิจัยนี้ต้องการสำรวจว่ามีปัญหาอะไรบ้าง สุมิตร คุณานุกร¹⁰ ใ้กล่าวว่า การนำหลักสูตรไปใช้นั้นหมายรวมถึงกิจกรรม 3 ประการคือ การแปลงหลักสูตรไปสู่การสอน การจัดปัจจัยและสภาพต่าง ๆ ภายในโรงเรียนให้หลักสูตรบรรลุถึงเป้าหมาย และการสอนของครู

การแปลงหลักสูตรไปสู่การสอน หมายถึง การตีความหมายและกำหนดรายละเอียดของหลักสูตรลงไปเพื่อให้ผู้ที่นำเอาหลักสูตรไปใช้ สามารถที่จะทำการสอนได้ทันที ดังนั้นหลักสูตรที่ได้รับการแปลงไปสู่การสอนจะออกมาในรูปของประมวลการสอน และโครงการสอนซึ่งจัดทำขึ้นโดยคัดแปลงและปรับปรุงหลักสูตรนั้น ๆ ให้สอดคล้องกับสภาพของสังคม และท้องถิ่นที่จะนำเอาหลักสูตรไปใช้ นอกจากนี้ประมวลการสอนและโครงการสอนได้กำหนดรายละเอียดลงไปว่า จะให้ผู้เรียนได้เรียนเกี่ยวกับเรื่องอะไรบ้าง ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับครูผู้สอน

การจัดปัจจัยและสภาพต่าง ๆ ภายในโรงเรียนให้หลักสูตรบรรลุถึงเป้าหมายย่อมขึ้นอยู่กับผู้บริหารการศึกษาในโรงเรียน เพราะการนำหลักสูตรไปใช้นั้นเป็นการนำไปใช้ในโรงเรียน ผู้บริหารจะต้องคำนึงถึงขนาดของห้องเรียน การจัดชั้นเรียน การจัดเวลาเรียน เช่น จัดคาบเวลาเรียนในชั่วโมงให้น้อยลง ส่งเสริมนักเรียนให้มีโอกาสศึกษาค้นคว้าและปฏิบัติมากขึ้น จัดให้มีเอกสารสำหรับค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมให้เพียงพอและทันต่อการเปลี่ยนแปลงของวิทยาการ จัดหาแบบเรียนตลอดจนอุปกรณ์การสอนที่จำเป็นต่าง ๆ ในแต่ละรายวิชาให้พร้อมอยู่เสมอ

¹⁰ สุมิตร คุณานุกร, เรื่องเดียวกัน หน้า 130.

การสอนของครูเป็นสิ่งจำเป็นและสำคัญที่สุดอีกอันที่จะทำให้ผู้เรียนได้รับความรู้และมีคุณสมบัติ ทักษะตามที่มุ่งหมายของหลักสูตรได้วางเอาไว้ สุมิตร คุณานุกร ได้กล่าวเอาไว้อีกว่า การสอนนั้นถึงแม้จะมีหลาย ๆ วิธี แต่จะยึดถือเอาว่าวิธีใดวิธีหนึ่งที่ดีที่สุดและเลือกสอนเฉพาะวิธีนั้น ๆ ย่อมจะตัดสินใจไม่ได้ การสอนของครูในแต่ละรายวิชาจะต้องพิจารณาตัดสินใจเลือกเอาเองว่า เมื่อไรควรใช้การสอนวิธีใด และเมื่อใดจะใช้การสอนอีกวิธีหนึ่ง ทั้งนี้ย่อมขึ้นอยู่กับความมุ่งหมายของการสอนเป็นเกณฑ์ในการพิจารณา วิธีสอนที่สามารถจะนำมาประยุกต์ใช้ได้กับการเรียนการสอนตามปกติ ในชั้นเรียนมี 8 วิธีด้วยกัน คือ (1) การบรรยาย (2) การอภิปรายและซักถาม (3) การฝึกปฏิบัติ (4) การสอนโดยใช้วัสดุทัศนูปกรณ์ (5) การแก้ปัญหาและค้นพบด้วยตนเอง (6) การใช้ห้องทดลองและวิธีสืบสอบ (7) การสอนเพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ (8) การสอนโดยใช้บทบาทและสถานการณ์จำลอง¹¹

เนื่องจากมีวิธีสอนหลายวิธีดังกล่าว เซเลอร์¹² ได้สรุปวิธีสอนต่าง ๆ ออกเป็นแบบใหญ่ ๆ ได้ 3 แบบคือ

1. การสอนแบบควบคุมพฤติกรรมของผู้เรียน (Behavior Control Model)
เช่น การให้รางวัลและการลงโทษ เพื่อช่วยกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้

2. การสอนแบบค้นพบด้วยตนเอง (Discovery Learning Model)
ได้แก่การเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ค้นคว้าหาคำตอบด้วยตนเอง

3. การสอนแบบใช้เหตุผล (Rational Model) ได้แก่ การวิจารณ์ การ
ใช้เหตุผล และ อภิปราย

การจัดตารางสอนเป็นสิ่งสำคัญอีกประการหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับการนำหลักสูตรไปใช้ รูปแบบของตารางสอนที่ไว้กันอยู่โดยทั่ว ๆ ไปนั้น มีลักษณะเป็นตารางที่ประกอบด้วยช่วงระยะเวลาของการเรียนเท่า ๆ กัน จำกัดให้ครูใช้การสอนโดยวิธีบรรยายเป็นหลัก และขัดต่อหลักจิตวิทยา

¹¹ สุมิตร คุณานุกร, เรื่องเดียวกัน หน้า 136 - 146.

¹² J. Galen Saylor, and William M. Alexander, Planning Curriculum for Schools (New York : Holt Rinehart and Winston, Inc., 1974), p. 251.

ที่ว่าความสนใจของผู้เรียนจะเรียนรู้ได้ดีในช่วงเวลาไม่นานนัก ดังนั้นในการจัดการการสอนจึงควรคำนึงถึงเนื้อหาวิชาในแต่ละรายวิชา ความสนใจของผู้เรียน ฯลฯ สุมิตร คุณานุกร¹³ ได้กล่าวถึงการจัดการการสอนแบบยืดหยุ่น (Flexible Schedule) ไว้ว่า เป็นปัจจัยอันหนึ่งที่จะส่งเสริมให้นักเรียนสามารถศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง เพราะตารางสอนแบบนี้จะไม่กำหนดให้เวลาเรียนในแต่ละช่วงเท่ากัน แต่ให้มากขึ้นตามลักษณะของวิชา และประเภทของกิจกรรม นอกจากนี้ในตารางสอนจะจัดเวลาให้นักเรียนได้เรียนด้วยตนเองตามลำพัง (Independent Study) และเรียนในกลุ่มย่อย เพื่อสนองความสนใจและความต้องการของแต่ละบุคคลได้ด้วยทั้งยังเป็น การเปิดโอกาสให้แต่ละคนได้เรียนเร็วหรือช้าตามลำดับความสามารถของตน

จึงพอที่จะสรุปได้ว่า การที่จะนำเอาหลักสูตรไปใช้ให้เกิดประโยชน์และบังเกิดผลดีที่สุด นั้น จะต้องคำนึงถึงผู้เรียนเป็นประการสำคัญ เช่นอาจจะต้องดูถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ความสามารถของแต่ละบุคคล และความสนใจ ความต้องการของแต่ละบุคคล โดยจัดการเรียนการสอนให้เรียนในเรื่องเดียวกันเป็นบางเรื่อง นอกจากนั้นให้เรียนตามความถนัด ความสนใจ และความต้องการของนักเรียนเอง การจัดเวลาเรียนไม่ควรตายตัว ควรมีการยืดหยุ่นได้ตามความเหมาะสมของแต่ละเนื้อหาวิชา นอกจากนั้นยังถือว่าครูควรจะเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่ นักเรียน ส่งเสริมให้นักเรียนได้รู้จักความสามารถของตนเองให้ดียิ่งขึ้น

การนำหลักสูตรไปใช้นั้น ในโรงเรียนหนึ่ง ๆ บุคลากรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับ การนำหลักสูตรไปใช้เพื่อให้งานบังเกิดผลสมความมุ่งหมายที่ตั้งเอาไว้ได้อย่างจริงจัง และเป็นผู้ที่อยู่ใกล้ชิดกับการใช้หลักสูตรมากที่สุด แยกได้ดังนี้คือ

¹³ สุมิตร คุณานุกร, "แนวคิดเรื่องการจัดการการสอน", วิทยาสาร (20 มกราคม 2518), หน้า 33 - 36.

1. ผู้บริหารการศึกษาในโรงเรียนหรือผู้บริหารโรงเรียน
2. หัวหน้าสายวิชาต่าง ๆ ในโรงเรียน
3. อาจารย์ผู้สอนในแต่ละหมวดวิชาในโรงเรียน
4. เจ้าหน้าที่ต่าง ๆ ในโรงเรียน ประกอบด้วย
 - 4.1 เจ้าหน้าที่แนะแนว
 - 4.2 เจ้าหน้าที่ทะเบียน
 - 4.3 เจ้าหน้าที่วัดผลการศึกษา
 - 4.4 เจ้าหน้าที่ห้องสมุดหรือบรรณารักษ์

1. ผู้บริหารการศึกษาในโรงเรียนหรือผู้บริหารโรงเรียน

ผู้บริหารโรงเรียนหมายถึง ผู้อำนวยการหรืออาจารย์ใหญ่ และผู้ช่วยผู้อำนวยการ หรือ ผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ ที่มีหน้าที่ทางด้านการบริหาร จัด และดำเนินการให้การนำหลักสูตรไปไว้ในโรงเรียนให้บังเกิดผลสัมฤทธิ์มากที่สุด วิทยุ สาร 14 ได้กล่าวว่า ครูฝ่ายบริหาร มีอำนาจและความรับผิดชอบในการดำเนินการและควบคุมดูแลการปฏิบัติงานต่าง ๆ ของโรงเรียน ให้บรรลุจุดหมาย ซึ่งอาจจะต้องเกี่ยวข้องกับงานด้านวิชาการ ชุมชน การเงิน การบริการ บุคลากร และ ความสัมพันธ์กับบุคคลภายนอก ดังนั้นจึงพอที่จะสรุปได้ว่า งานของผู้บริหารโรงเรียนจะประกอบด้วย

1. การบริหารงานทั่วไป
2. การบริหารงานวิชาการ
3. การบริหารบุคลากร
4. การบริหารชุมชนและการเงิน
5. การบริหารอาคารสถานที่

¹⁴ วิทยุ สาร, หลักบริหารการศึกษา (พจนานุกรม : วัฒนาพานิช, 2516),
หน้า 462.

การบริหารงานทั่ว ๆ ไป หมายถึง การประสานงาน การทำงานอื่น ๆ ที่นอกเหนือจากงานด้านวิชาการ ด้านบุคลากร ธุรการและการเงิน และอาคารสถานที่ ซึ่งเป็นงานที่ผู้บริหารพึงจะต้องทำเพื่อความเจริญก้าวหน้าของโรงเรียนของตน ผู้บริหารโรงเรียนอาจจะต้องรับฟังเรื่องราวต่าง ๆ จากรอบ ๆ ด้าน เช่น ความคิดเห็นของผู้ปกครอง ของนักเรียน หรือบุคคลอื่น ๆ ในท้องถิ่นหรือชุมชนที่โรงเรียนตั้งอยู่ ก่อนที่จะตัดสินใจลงมือปฏิบัติการ ในบางครั้งการปฏิบัติงานใด ๆ ก็ตาม ผู้บริหารอาจจะต้องลงมือทำด้วยตนเอง แทนที่จะเป็นเพียงคนวางแผน คนตัดสินใจสั่งการ หรือมีส่วนร่วมในกระบวนการทำงานต่าง ๆ เท่านั้น ทั้งนี้เพื่อเป็นแบบอย่างแก่บุคคลอื่น ๆ ต่อไป

การบริหารงานวิชาการ หมายถึง การบริหารกิจกรรมทุกชนิดในโรงเรียนซึ่งควรเกี่ยวข้องกับปรับปรุงพัฒนาการสอนนักเรียนให้ได้ผลดี และมีประสิทธิภาพที่สุด โดยที่จริงแล้วการบริหารงานด้านวิชาการนั้น ผู้บริหารการศึกษาในโรงเรียนควรจะกระจายอำนาจ (Share the Authority) และความรับผิดชอบ (Responsibility) ไปให้ครูทุกคน ความเป็นผู้นำของผู้บริหารการศึกษาอยู่ที่ความสามารถที่จะชักคนอื่นให้ทำงานโดยไม่ต้องใช้วิธีการบังคับหรือขู่เข็ญ แต่อยู่ที่เทคนิคที่จะกระตุ้นเตือน (Motivate) ให้ครูและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการสอนทุกคนขยันขันแข็งในการทำงานอย่างเต็มกำลังและอดทน¹⁵ ทั้งนี้เพื่อให้งานด้านวิชาการได้ก้าวหน้าไปอย่างไม่หยุดยั้ง อยากรู้ก็ตาม การส่งเสริมให้ครูปรับปรุงตนเองทางด้านวิชาการนั้น ผู้บริหารจะต้องพยายามปรับปรุงตนเองอยู่เสมอ เช่น ใช้เวลาส่วนใหญ่สนใจงานด้านวิชาการ ปรึกษาคณะครูในเรื่องวิชาการอยู่เสมอ ขยันในการอ่านตำราและค้นคว้าเพื่อเป็นตัวอย่างแก่ครูอื่น ๆ การบริหารงานวิชาการนี้ ผู้บริหารจะต้องเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตร ประมวลการสอน โครงการสอน การจัดการเรียนการสอน อุปกรณ์การสอน แบบเรียน การจัดบริการห้องสมุดในโรงเรียน และการสอนต่าง ๆ พอสมควร

¹⁵ วิทยุ ภาร, เรื่องเดียวกัน หน้า 252.

การบริหารบุคลากร หมายถึง การรู้จักใช้คนให้ทำงานให้ได้นผลดีที่สุดภายในระยะเวลาที่สั้นที่สุด มีการสิ้นเปลืองเงินทองและวัสดุอันน้อยที่สุด ในขณะที่เกี่ยวกับบุคลากรที่รับใช้ก็มีความสุข ความพอใจที่จะให้ผู้บริหารใช้ บุคลากรในโรงเรียนหนึ่ง ๆ หมายถึงครู เจ้าหน้าที่คนงานและภารโรง เรื่องต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยนี้ที่ควรนำมาพิจารณา คือ

- การแสวงหาบุคลากร หมายถึง การแสวงหาบุคคลที่มีความรู้ความสามารถ ในด้านที่เกี่ยวข้องกับงานที่จะต้องกระทำ ที่เหมาะสมกับตำแหน่ง หรือการรู้จักเลือกคนให้เหมาะสมกับตำแหน่งงานนั้น ๆ เช่น การคัดเลือกครูที่มีความรู้ในวิชานั้น ๆ มาบรรจุให้สอนในรายวิชาที่มีความสามารถ

- การพัฒนาบุคลากร หมายถึง บุคลากร เมื่อทำงานไปนาน ๆ บรรดาความรู้ ความชำนาญต่าง ๆ ย่อมจะอ่อนลง บางครั้งความรู้และวิทยาการใหม่ ๆ ได้เกิดขึ้น เจริญก้าวหน้ามากยิ่งขึ้น จำเป็นที่บุคลากรในตำแหน่งนั้น ๆ จะต้องรู้ และเข้าใจเพื่อนำมาใช้ในการปรับปรุงงานของตนให้ดียิ่งขึ้น ฮาบีสัน และไมเออร์¹⁶ (Harbison & Myers) ได้ให้ความหมายของคำว่าพัฒนาบุคคลคือ กระบวนการเพิ่มความรู้ ความชำนาญ และความสามรถของบุคคล ซึ่งอาจจะทำได้สามทางคือ การฝึกอบรมก่อนที่จะบรรจุบุคคลเข้าทำงาน การฝึกอบรมระหว่างปฏิบัติการ และการฝึกฝนตนเอง ในโรงเรียนหนึ่ง ๆ การส่งครูไปเข้ารับการอบรม เพื่อส่งเสริมให้ครูมีความรู้ในเนื้อหาวิชานั้น ๆ กว้างขวางยิ่งขึ้นและนำมาปรับปรุงการสอนของตน เป็นสิ่งที่ผู้บริหารพึงกระทำและควรส่งเสริม

การบริหารงานธุรการและการเงิน งานธุรการคืองานเสมียน เป็นงานที่จะต้องติดต่อประสานงานเกี่ยวข้องกับฝ่ายอื่น และเป็นงานค้ำคนเอกสาร เช่น การทำหนังสือโต้ตอบ การจัดทำใบสุทธิและหนังสือรับรองต่าง ๆ ภายในโรงเรียน นอกจากนั้นยังมีงานธุรการโรงเรียนที่ควรจะ

16

Frederick Harbison, and Charles A. Myers, Educational Manpower and Economic Growth (New York : McGraw-Hill Book Company, 1964), p. 2.

เกี่ยวข้องอีกเช่น การจัดโรงเรียน กิจกรรมนักเรียน บุคลากรที่เกี่ยวข้อง สิ่งต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการสอน เช่น แบบเรียน และงานสารบรรณอื่น ๆ ส่วนงานการเงินนั้นเป็นงานที่จะต้องบริการให้ความสะดวกแก่บุคลากรต่าง ๆ ภายในโรงเรียน งานบางอย่างจะต้องอาศัยเงิน เช่น การจัดซื้อ ซ่อมแซม ฯลฯ นอกจากนั้นงานการเงินยังเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับเงินเคลื่อนไหวคล่องเงินต่าง ๆ ภายในโรงเรียน เช่น การจัดหา การใช้จ่ายเงินให้ตรงตามวัตถุประสงค์ด้วย

การบริหารอาคารสถานที่ เป็นส่วนประกอบที่สำคัญอย่างหนึ่งในการบริหารโรงเรียน ผู้บริหารที่ดีถึงแม้จะไม่มีอาคารที่ทันสมัยและอุปกรณ์ดี ๆ อาจจะใช้ความสามารถดัดแปลงอาคารสถานที่เท่าที่มีอยู่ให้ดูทันสมัย และดัดแปลงอุปกรณ์ที่มีอยู่ให้ใช้ประโยชน์ได้อย่างเต็มที่อีกด้วย เพื่อที่จะทำให้การเรียนการสอนของครูได้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ซึ่งอาจจะรวมไปถึงการรู้จักบำรุงรักษาวัสดุอุปกรณ์ที่มีอยู่ให้ใช้ได้คืออยู่เสมอ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย การเรียนการสอนของครูจำเป็นต้องใช้อุปกรณ์การสอนที่ทันสมัยเข้าช่วยมาก เช่น เครื่องมือทดลองทางวิทยาศาสตร์ และเครื่องจักรกลอื่น ๆ ผู้บริหารจะต้องจัดให้มีห้องทดลองวิทยาศาสตร์หรือโรงฝึกงาน และวัสดุต่าง ๆ ที่จำเป็นต้องใช้ให้เพียงพอกับความต้องการของนักเรียน

2. หัวหน้าสายวิชาต่าง ๆ ในโรงเรียน

หัวหน้าสายวิชาต่าง ๆ ในโรงเรียนมีหน้าที่สำคัญอยู่ 2 ด้านคือ ด้านที่เกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการ และด้านที่เกี่ยวกับการบริการทางวิชาการ ในสายวิชาของตนเอง งานของหัวหน้าสายวิชานั้น เป็นงานที่จะต้องรับผิดชอบในค่านวิชาการโดยตรง ปัจจุบันจะเห็นว่าตำแหน่งงานของหัวหน้าสายวิชาสูงกว่าตำแหน่งงานของผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ เพราะผู้ที่ทำหน้าที่เป็นหัวหน้าสายวิชาในโรงเรียนมัธยมศึกษาได้ จะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ดี มีประสบการณ์ในการทำงานในเรื่องนั้น ๆ มานานพอสมควร มีลักษณะของความเป็นผู้นำ ฯลฯ งานที่หัวหน้าสายวิชาจะต้องทำในโรงเรียนคือ งานที่เกี่ยวข้อง

1. หลักสูตรและการสอน
2. การปรับปรุงทางวิชาการ

3. การบริการทางวิชาการที่ควรจัดขึ้นในโรงเรียน
4. กิจกรรมเสริมหลักสูตร
5. บุคลากร

หลักสูตรและการสอน หมายถึง หลักสูตรในแต่ละรายวิชาที่หัวหน้าสายวิชานั้น ๆ รับผิดชอบ หัวหน้าสายวิชาจะต้องรู้และเข้าใจความมุ่งหมายของหลักสูตร จุดประสงค์ของรายวิชาต่าง ๆ เนื้อหาวิชา กระบวนการเรียนการสอน การวัดผลและประเมินผลในรายวิชานั้น ๆ การเข้าใจในองค์ประกอบของหลักสูตรในรายวิชาของตน ย่อมที่จะทำให้หัวหน้าสายวิชาได้ทำการปรับปรุงการเรียนการสอนของครูในสายวิชาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นและเป็นที่พักพิงของครูในสายวิชาของตน ดังนั้นหัวหน้าสายวิชาจำเป็นจะต้องศึกษารายละเอียดของหลักสูตรในรายวิชาที่ตนรับผิดชอบให้เข้าใจเป็นอย่างดี

การปรับปรุงทางวิชาการนั้น หัวหน้าสายวิชาจะต้องพยายามคิดค้นหาวิธีที่จะทำให้การเรียนการสอนของครูในสายวิชาประสบผลสำเร็จ เช่น การค้นคว้าวิธีสอนใหม่ ๆ การรู้จักแก้ปัญหา ตลอดจนการกระตุ้นเตือนสนับสนุนให้กำลังใจและแนะนำครูภายในสายวิชาของตน ทั้งนี้เพื่อให้งานทางศึกษานั้น ๆ ได้เจริญก้าวหน้าไปอย่างมีประสิทธิภาพบังเกิดผลดีแก่นักเรียน หัวหน้าสายวิชาอาจจะต้องทำงานประสานกับผู้บริหารโรงเรียน ในด้านขอความร่วมมือและช่วยเหลือ เช่น วัสดุอุปกรณ์ การจัดหาอาคารสถานที่ ตลอดจนการจัดสรรงบประมาณ เพื่อนำมาปรับปรุงงานวิชาการในสายวิชาของตน

การบริการทางวิชาการสามารถที่จะจัดทำขึ้นได้ เช่น การแนะแนว การบริการห้องสมุด การบริการเอกสาร ตลอดจนการบริการโสตทัศนูปกรณ์ ฯลฯ ทั้งนี้หัวหน้าสายวิชาจะต้องเป็นผู้ที่คิดจัดทำขึ้น โดยจัดบริการทางวิชาการในสาขาวิชาของตน ส่งเสริมให้นักเรียนรู้จักค้นคว้าหาความรู้ให้กว้างขวางยิ่งขึ้น ตลอดจนการสอนพิเศษให้แก่เด็กเรียนที่เรียนอ่อนในบางวิชาอีกด้วย เช่น การสอนซ่อมเสริม ซึ่งเป็นบริการทางวิชาการอย่างหนึ่งที่หัวหน้าสายวิชาจะต้องเป็นผู้จัดทำ

กิจกรรมเสริมหลักสูตร หมายถึง กิจกรรมต่าง ๆ ที่จัดขึ้นนอกเวลาเรียนโดยตรงเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้โดยพยายามจัดให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของนักเรียน กิจกรรมที่ควรจัดขึ้นในโรงเรียนได้แก่ การจัดตั้งสภานักเรียน จัดให้มีชมรมหรือชุมนุมต่าง ๆ เช่น ชุมนุมภาษาอังกฤษ ชุมนุมศิลปะศึกษา ฯลฯ จัดให้มีนิทรรศการแสดงผลงานของนักเรียน จัดให้มีการแสดงประจำปี เช่น งานวันปิฎกภาคเรียน โดยมีการแสดงละครคน โศกนาฏกรรม และมีการไปทัศนศึกษาบ้างในบางโอกาส เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนได้รับทั้งความรู้และความรื่นเริงใจพร้อม ๆ กัน กิจกรรมต่าง ๆ เหล่านี้จะช่วยพัฒนาความรู้ บุคลิกภาพ ค่านิยม ตลอดจนส่งเสริมความสามัคคีของนักเรียน¹⁷

สำหรับในค่านิยมบุคลากรที่หัวหน้าสายวิชามีส่วนเกี่ยวข้องคือ การที่มีโอกาสคัดเลือกบุคลากรมาร่วมงานในสายวิชาของตนโดยคัดเลือกจากผู้ที่มีความรู้ความสามารถมาสอนในรายวิชาที่เขามีความถนัดหรือเรียนมาโดยตรง การส่งเสริมและพัฒนาบุคลากรในสายวิชา ให้รู้จักแสวงหาความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอ และยังสามารถสนับสนุนผู้บริหารให้ส่งครูในสายวิชาของตนไปเข้ารับการอบรมเพิ่มเติมในสิ่งใหม่ ๆ ซึ่งวิทยาการและเทคโนโลยีใหม่ๆ ได้เข้ามามีบทบาทต่อการเรียนการสอนมาก เพื่อนำเอาความรู้นั้น ๆ มาปรับปรุงการสอนในสายวิชาให้ดียิ่งขึ้น นอกจากนั้นการทำงานของครูภายในสายวิชาดำเนินไปด้วยดี ย่อมขึ้นอยู่กับหัวหน้าสายวิชาที่เป็นผู้รับผิดชอบรู้จักประสานงานคอยแนะนำช่วยเหลือครูในสายวิชาอยู่เสมอ ทั้งปัญหาทางค่านิยมวิชาการและปัญหาอื่น ๆ

3. อาจารย์ผู้สอนในแต่ละหมวดวิชาในโรงเรียน

อาจารย์ผู้สอนหรือ ครูผู้สอน เป็นตัวจักรสำคัญที่สุดในการนำหลักสูตรไปใช้ หลักสูตรจะสัมฤทธิ์ผลหรือไม่ขึ้นอยู่กับ การสอนของครูเป็นประการสำคัญ การเอาใจใส่ต่อการสอนของครู การสอนให้สอดคล้องกับความมุ่งหมายของหลักสูตร การรู้จักเลือกวิธีสอนที่เหมาะสม การใช้อุปกรณ์การสอนให้ถูกกับกาลเทศะ เหล่านี้ขึ้นอยู่กับครูผู้สอนทั้งสิ้น ผู้บริหารจำเป็นจะต้องเป็นผู้

¹⁷ สุมิตร คุณานุกร และคณะ, เกณฑ์ประเมินผลโรงเรียนประถมศึกษา (พระนคร : วัฒนาพานิช, 2518), หน้า 41 - 46.

คอยให้ความช่วยเหลือแก่ครูทั้งในด้านการให้ความรู้ ความสะดวก คำแนะนำ ตลอดจน
กำลังใจ เพื่อให้การสอนของครูและการ เรียนของนักเรียนบังเกิดผลตามความมุ่งหมายของ
หลักสูตร

การสอนมิได้หมายถึงการให้วิชาความรู้หรือเนื้อหาวิชาเท่านั้น แต่ยังหมายรวมถึงการ
ให้ความรัก ความผูกพัน การช่วยให้นักเรียนได้คิดเพื่อแก้ปัญหา ตลอดจนการให้ความช่วยเหลือ
ต่าง ๆ อีกด้วย สุมิตร คุณานุกร¹⁸ ได้กล่าวไว้ว่า การสอนคือการทำบุคคลหนึ่งนำเอาความรู้
นึกคิด และชีวิตของตนเองมาเผยให้บุคคลอีกผู้หนึ่งทราบ เพื่อให้ผู้เรียนได้พิจารณาและเลือก
สรรเอาคุณสมบัติ ทักษะ และค่านิยมที่จับใจมายึดถือเป็นของตนเอง และปฏิบัติตาม ดังนั้น
การสอนที่จะได้ผลดีสมความมุ่งหมาย ครูผู้สอนจะต้องทุ่มเททั้งจิตใจและร่างกาย เสาะแสวงหา
วิธีสอนที่ดีที่เหมาะสมในแต่ละเนื้อหาวิชานำมาใช้สอนโดยถือว่า การสอนของครู เป็นปัจจัยที่สำคัญ
ที่สุดที่จะทำให้ผู้เรียนได้รับความรู้ มีคุณสมบัติและทัศนคติตามที่ผู้สร้างหลักสูตรได้มุ่งหวังเอาไว้

4. เจ้าหน้าที่ต่าง ๆ ภายในโรงเรียน

เจ้าหน้าที่ต่าง ๆ ในโรงเรียนมัธยมศึกษาที่มีบทบาทเกี่ยวข้องกับการนำหลักสูตรไปใช้
มาก ประกอบไปด้วยเจ้าหน้าที่ดังนี้คือ

4.1 เจ้าหน้าที่แนะแนวในโรงเรียน เจ้าหน้าที่แนะแนวจะมีบทบาทต่อการแนะนำ
ปัญหาต่าง ๆ ให้แก่นักเรียนทั้งในด้านปัญหาการเรียน และปัญหาส่วนตัว เช่น การเลือกวิชา
เรียนของนักเรียน การศึกษาต่อ ฯลฯ นอกจากนี้เจ้าหน้าที่แนะแนวยังมีหน้าที่พิเศษอย่างอื่น ๆ
อีกเช่น

- จัดทำระเบียบสะสมของนักเรียน
- ประสานงานติดต่อระหว่างครู-อาจารย์และผู้บริหาร เพื่อทราบประวัติและ
ความเป็นมาของนักเรียน

¹⁸ สุมิตร คุณานุกร, หลักสูตรและการสอน หน้า 135.

- ให้การแนะแนวนักเรียนในเรื่องการเรียน ความประพฤติ ฯลฯ
- ทดสอบความถนัดของนักเรียนทางค่านต่าง ๆ
- หาทางช่วยเหลือนักเรียนที่ซัดสนและมีปัญหา¹⁹

งานต่าง ๆ เหล่านี้เจ้าหน้าที่แนะแนวได้เข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องกับการนำหลักสูตรไปใช้ อย่างจริงจัง เจ้าหน้าที่แนะแนวจะต้องรู้ขอบข่ายของหลักสูตร โปรแกรมการเรียนในแต่ละรายวิชา การจัดวิชาเลือก ตลอดจนความยากง่ายของแต่ละรายวิชา ทั้งนี้เพื่อที่จะสามารถแนะนำนักเรียนให้สามารถเลือกรายวิชาเรียนได้ตามความเหมาะสมและความถนัดของตนเอง ดังนั้นเจ้าหน้าที่แนะแนวจึงเป็นผู้ที่มีความรู้ดีและกว้างขวาง สามารถมองเห็นขอบข่ายของหลักสูตรได้อย่างชัดเจน โดยเฉพาะในปัจจุบันการแนะแนวเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษาที่มีวิชาต่าง ๆ เบิกให้นักเรียนได้เลือกเรียนมาก

4.2 เจ้าหน้าที่ทะเบียนในโรงเรียน โรงเรียนเป็นหน่วยงานที่สำคัญหน่วยหนึ่ง และทำงานเกี่ยวข้องกับบุคคลจำนวนมาก จึงต้องมีการ เก็บหลักฐานและปรับปรุงการทำงานให้ดีขึ้นอยู่เสมอ ดังนั้นการจัดทำทะเบียนจึงเป็นของจำเป็นอย่างยิ่ง งานทะเบียนในโรงเรียนที่เกี่ยวข้องกับการนำหลักสูตรไปใช้ คือ

- ทะเบียนนักเรียน โรงเรียนทุกโรงเรียนจะต้องมีทะเบียนนักเรียนและเก็บไว้เป็นหลักฐานตลอดไป การลงทะเบียนเรียนของนักเรียน การเปลี่ยนรายวิชาเรียน เป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับการนำหลักสูตรไปใช้ทั้งสิ้น เจ้าหน้าที่ทะเบียนจึงจำเป็นต้องเข้าใจในรายวิชาต่าง ๆ ในหลักสูตรของโรงเรียนของตนอย่างกว้าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งหลักสูตรใหม่นี้ นักเรียนจะต้องทำการลงทะเบียนเรียนเป็นราย ๆ วิชาไป มีทั้งวิชาบังคับและวิชาเลือก การลงทะเบียนเรียนย่อมจะก่อให้เกิดปัญหาขึ้นได้มาก เพราะนักเรียนไม่เคยลงทะเบียนเรียนมาก่อน

¹⁹ วิทยุ สาขาร, "หลักการบริหารบุคลากรแนะแนวในโรงเรียน", เอกสารประกอบการสัมมนาครูใหญ่-อาจารย์ใหญ่ โรงเรียนมัธยมศึกษาทั่วราชอาณาจักร 7 - 9 เมษายน 2514, หน้า 25.

- ทะเบียนใบสุทธิและประกาศนียบัตร เกี่ยวข้องในค่านของการเปลี่ยนแปลง
โยกย้ายสถานที่เรียนของนักเรียน

4.3 เจ้าหน้าที่วัดผลการศึกษา การวัดผลการศึกษาเป็นการวัดเพื่อต้องการที่จะ
ทราบว่านักเรียนได้รับความรู้และเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้เพียงใด เจ้า
หน้าที่วัดผลจึงมีหน้าที่ที่จะต้องจัดทำ ความคุมและดูแลการวัดผลการศึกษาทั้งหมดในโรงเรียน ดังนั้น
เจ้าหน้าที่วัดผลจำเป็นต้องเข้าใจหลักการวัดผล วิธีการวัดผลเป็นอย่างดี เจ้าหน้าที่วัดผล
เกี่ยวข้องกับการนำหลักสูตรไปใช้มาก เพราะการวัดผลในปัจจุบันได้เปลี่ยนแปลงไป วิธีการวัด
การเก็บคะแนน การให้คะแนนคะแนนไม่เหมือนเดิม ดังนั้นจึงมีการอบรมเจ้าหน้าที่วัดผล เพื่อ
ให้สามารถนำเอาหลักการใหม่ ๆ มาใช้ให้ถูกต้องอยู่เสมอ เป็นการส่งเสริมการนำเอาหลักสูตร
ไปใช้ได้ตรงตามวัตถุประสงค์ยิ่งขึ้น

4.4 เจ้าหน้าที่ห้องสมุดโรงเรียน หรือบรรณารักษ์ จะต้องเข้าใจวิธีการจัด
และบริการหาความรู้เพิ่มเติมและติดตามเรื่องราวต่าง ๆ เกี่ยวกับห้องสมุดอยู่เสมอเพื่อนำมา
ใช้ให้กิจกรรมของห้องสมุดเจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้น เช่น การปลูกฝังความรักในการอ่านหนังสือให้
เกิดขึ้นแก่บุคคลทั่วไป และจัดบริการที่ดีโดยสม่ำเสมอ²⁰ บรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียนเกี่ยวข้อง
กับการนำหลักสูตรไปใช้โดยตรง เพราะบรรณารักษ์จะต้องทราบถึงรายวิชาต่าง ๆ ที่เปิดสอนใน
โรงเรียนของตน รู้จักประสานงานกับครูผู้สอนเพื่อจัดบริการด้านเอกสารหลักสูตร แบบเรียน
ตลอดจนหนังสืออ่านประกอบอื่น ๆ สำหรับให้นักเรียนได้ค้นคว้าหาความรู้ได้กว้างขวางออกไป
นอกจากนั้นยังจัดบริการห้องสมุดในด้านการส่งเสริมให้นักเรียนรักการอ่าน รู้จักใช้ห้องสมุดให้มาก
ยิ่งขึ้น เพราะจุดมุ่งหมายของหลักสูตรคือส่งเสริมให้นักเรียนได้รู้จักค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง

²⁰ อร ธนะภูมิ, "แนวทางที่จะพัฒนาห้องสมุดให้เจริญก้าวหน้า", วารสารห้องสมุด
(ปีที่ 11, ฉบับที่ 1, มกราคม - กุมภาพันธ์ 2510), หน้า 29 - 30.

หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย ฉบับพุทธศักราช 2518 เป็นหลักสูตรที่เปลี่ยนแปลงใหม่ และกระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศใช้แทนหลักสูตรเดิม คือหลักสูตรในปี พ.ศ.2503 การเปลี่ยนแปลงหลักสูตรในครั้งนี้มีเหตุผลและหลักการที่ควรนำมาพิจารณาดังนี้

การเปลี่ยนแปลงหลักสูตร

การเปลี่ยนแปลงหลักสูตร เป็นกระบวนการที่ต้องทำติดต่อกันตลอดเวลา เมื่อมีการปรับปรุงหลักสูตรมาจนถึงจุด ๆ หนึ่ง ซึ่งสภาพการณ์ต่าง ๆ บังคับให้เป็นไป และยากแก่การปรับปรุงเสียแล้ว จึงจำเป็นต้องเปลี่ยนแปลงหลักสูตรใหม่ บางครั้งจะต้องใช้เวลาประมาณ 10 ปี ดังเช่นหลักสูตรปี พ.ศ. 2503 ใ้มาเป็นเวลานานถึง 15 ปี

ความจำเป็นในการเปลี่ยนแปลงหลักสูตรนั้น เอกวิทย์ ณ ถลาง²¹ ได้กล่าวว่า การเปลี่ยนแปลงหลักสูตร เกิดจาก

1. ความเปลี่ยนแปลงทางค่านิยมเศรษฐกิจ เช่น เกมเรามีประชากรทำกากรกสิกรรมอยู่ประมาณ 90 % ประกอบอาชีพอื่น 10 % แต่ปัจจุบันมีผู้ประกอบอาชีพกสิกรรมเพียง 80 % และประกอบอาชีพอื่น 20 % แสดงว่ามีแนวโน้มที่จะมาประกอบอาชีพอื่นมากขึ้นเรื่อย ๆ
2. ความเปลี่ยนแปลงทางค่านิยมวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ความเปลี่ยนแปลงทางค่านิยมเจริญรุดหน้าไปมาก ดังนั้นการยึดเนื้อหาวิชาเดิมจึงไม่เป็นการเพียงพอ
3. ความเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม เดิมสถาบันหลักของเรามีครอบครัว หมู่บ้าน ชาติ ศาสนา ความรู้สึกเป็นชาติและภาษา ปัจจุบันสถาบันบางอย่างลดความสำคัญลงไป และบางอย่างกำลังจะเกิดขึ้นใหม่ และมีความสำคัญยิ่งขึ้น

การเปลี่ยนแปลงหลักสูตรเป็นการเปลี่ยนแปลงทั้งระบบ นับตั้งแต่จุดมุ่งหมาย เนื้อหาวิชา เป็นบางส่วน กระบวนการเรียนการสอน และวิธีวัดผล ดังนั้นการเปลี่ยนแปลงหลักสูตรจึงมีผล

²¹ เอกวิทย์ ณ ถลาง, "สาระสำคัญที่ควรพิจารณาในการสร้างหลักสูตรระดับมัธยมศึกษา", วารสารสาธิตศึกษา ปีที่ 7, ฉบับที่ 3, มีนาคม 2513, หน้า 3 - 6.

กระทบกระเทือนทางด้านความคิด และความรู้สำนึกนึกของผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย เช่น ครู นักเรียน ซึ่งบุคลากรต่าง ๆ เหล่านี้จะต้องยอมรับและพร้อมที่รับการเปลี่ยนแปลงด้วย

หลักการทั่วไปที่ควรคำนึงในการเปลี่ยนแปลงหลักสูตร คือ

1. การเปลี่ยนแปลงหลักสูตรจะต้องทำอย่างมีระบบ ต้องสร้างสภาพการณ์ก่อให้เกิดความคิดสร้างสรรค์
2. การเปลี่ยนแปลงหลักสูตรต้องอาศัยความร่วมมือจากบุคคลหลาย ๆ ฝ่ายและตั้งอยู่บนรากฐานของประชาธิปไตย
3. การเปลี่ยนแปลงหลักสูตรควรจะทำไปตามลำดับขั้นและสอดคล้องเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในเรื่อง วัตถุประสงค์ เนื้อหาวิชา วิธีสอน และการประเมินผล
4. การเปลี่ยนแปลงหลักสูตรควรจะอาศัยการทดลอง วิจัย ซึ่งเป็นข้อมูลสำหรับนำมาพิจารณาประกอบ นอกจากนั้นยังจะต้องอาศัยข้อมูลเกี่ยวกับนักเรียน สังคม วัฒนธรรม ฯลฯ

บุคลากรที่เกี่ยวข้องในการเปลี่ยนแปลงหลักสูตร ประกอบไปด้วย นักบริหารการศึกษา นักวิชาการ นักจิตวิทยา ผู้เชี่ยวชาญวิชาเฉพาะ ครูใหญ่ ครู บุคลากรต่าง ๆ ในชุมชน และนักเรียน ไม่ควรทำอยู่แต่เฉพาะผู้บริหารหรือผู้ทรงคุณวุฒิเพียงฝ่ายเดียว เพราะจะทำให้เกิดช่องว่างระหว่างผู้จัดทำหลักสูตรกับผู้ใช้หลักสูตรขึ้น คอนเนอร์ และ เอลเลน²² (Conner and Ellena) ได้กล่าวว่า ผู้ที่มีส่วนร่วมรับผิดชอบในการเปลี่ยนแปลงหลักสูตร คือ ครูใหญ่ศึกษานิเทศก์ ครู ศึกษานิเทศก์ และคนในชุมชน

วิธีเปลี่ยนแปลงหลักสูตรมีหลายวิธี ทาบ²³ (Taba) ได้กล่าวว่า อาจเปลี่ยนแปลงได้ 2 วิธี คือ

²² Forest E. Conner and William J. Ellena, Curriculum Handbook for School Administration (Washington : American Association of Administrators, 1967), p. 315.

²³ Hilda Taba, Op.Cit. p. 447.

1. เปลี่ยนแปลงโดยระดับผู้บริหาร (Administrative Approach) เป็นการเปลี่ยนแปลงจากเบื้องบนลงสู่เบื้องล่าง โดยผู้บริหารเป็นผู้จัดทำและส่งมาให้ครูเป็นผู้ใช้
2. เปลี่ยนแปลงจากเบื้องล่างสู่เบื้องบน (Grass Roots Approach) เป็นการเปลี่ยนแปลงที่เริ่มจากครูในโรงเรียน เป็นผู้มีความหมายมากที่สุด แต่ผู้บริหารในระดับสูงมีบทบาทน้อย

นอกจากการเปลี่ยนแปลงทั้ง 2 วิธีดังกล่าวแล้ว สุมิตร คุณานุกร²⁴ ยังได้เสนอวิธีการเปลี่ยนแปลงหลักสูตรเพิ่มเติมอีก 3 วิธีคือ

1. เปลี่ยนแปลงโดยวิธีสาธิต (Demonstrate Approach) เป็นการเปลี่ยนแปลงโดยครูนำมาทดลองไว้ในขอบเขตที่จำกัดก่อน เมื่อได้ผลเป็นที่น่าพอใจจึงขยายขอบเขตของการทดลองออกไป
2. เปลี่ยนแปลงอย่างมีระบบ (Systematic Approach) เป็นวิธีการที่เป็นขบวนการขั้นตอนที่เหมาะสม มุ่งวิเคราะห์สถานการณ์ต่าง ๆ เพื่อจะได้ข้อมูลมาใช้ในการปรับปรุงหลักสูตร
3. เปลี่ยนแปลงโดยใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติ (Action Research) เป็นวิธีการส่งเสริมให้นักเรียนการวิจัยไปปฏิบัติให้บังเกิดผลจริง ๆ และนำเอาผลการวิจัยมาพิจารณาประกอบในการเปลี่ยนแปลง

จากสาเหตุและวิธีการ เปลี่ยนแปลงหลักสูตรดังกล่าว ทำให้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย ฉบับพุทธศักราช 2518 มีลักษณะดังต่อไปนี้

²⁴ สุมิตร คุณานุกร, เรื่องเดิม หน้า 222 - 240.

ลักษณะของหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย ฉบับพุทธศักราช 2518

หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย ฉบับพุทธศักราช 2518 เป็นหลักสูตรใหม่และได้เริ่มประกาศใช้เป็นครั้งแรก การเปลี่ยนแปลงหลักสูตรได้รับอิทธิพลมาจากหลายประการทั้งในด้านการเมือง และการเปลี่ยนแปลงทางสังคมดังที่กล่าวแล้ว อย่างไรก็ตามการเปลี่ยนแปลงหลักสูตรใหม่ในครั้งนี้ ผู้จัดทำหลักสูตรมิได้เปิดโอกาสให้ครูผู้สอน หรือบุคคลากรในชุมชนได้มีส่วนร่วมในการจัดทำมากนัก ดังนั้นหลักสูตรนี้จึง เป็นหลักสูตรที่จัดทำขึ้นโดยผู้บริหารการศึกษาและผู้บริหารคุณวุฒิทางการศึกษาในส่วนกลางและในกระทรวงศึกษาธิการ เป็นส่วนใหญ่ เป็นการเปลี่ยนแปลงจากระดับสูงลงมาสู่ระดับต่ำ (Administrative Approach) จึงทำให้เกิดปัญหาในการปฏิบัติตามหลักสูตรของผู้ที่นำหลักสูตรไปใช้เป็นอย่างมาก

เพื่อให้การนำหลักสูตรใหม่ไปใช้ให้ได้ผลตรงตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้มากที่สุด กระทรวงศึกษาธิการได้มอบให้กรมวิชาการ และด้วยความร่วมมือของสำนักงานศึกษาธิการเขต ดำเนินการจัดตั้งกลุ่มโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายทุกประเภท และทุกสังกัดขึ้นทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค เพื่อให้โรงเรียนภายในกลุ่มได้ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และวางมาตรการ เพื่อส่งเสริมมาตรฐานคุณภาพทางการศึกษาทั้งในด้านหลักสูตร การสอน การเรียน การประเมินผล และการแนะแนวตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการที่จะกระจายอำนาจความรับผิดชอบให้แก่โรงเรียนต่าง ๆ ได้จัดการศึกษาเอง ปรากฏว่าได้จัดตั้งเป็น 20 กลุ่มโรงเรียนทั่วประเทศ ได้แก่กลุ่มโรงเรียนส่วนกลาง ซึ่งแบ่งตามท้องถิ่นที่ตั้งจำนวน 8 กลุ่ม และกลุ่มโรงเรียนในส่วนภูมิภาคซึ่งแบ่งตามเขตการศึกษาอีก 12 กลุ่ม เขตการศึกษาละ 1 กลุ่มโรงเรียน

ลักษณะของหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย ฉบับพุทธศักราช 2518 พอที่จะแยกกล่าวออกเป็น 4 องค์ประกอบได้คือ

1. จุดมุ่งหมายหรือจุดหมายของหลักสูตร
2. การจัดรายวิชาและเนื้อหาวิชา
3. การนำหลักสูตรไปใช้และกระบวนการเรียนการสอน
4. การวัดผลและการประเมินผล

1. จุดมุ่งหมายหรือจุดหมายของหลักสูตร หลักสูตรไว้กว้างจุดมุ่งหมายไว้ 9 ข้อ ซึ่งแตกต่างไปจากหลักสูตรปี พ.ศ.2503 เดิม ที่มีอยู่เพียง 4 ข้อ และมีสาระสำคัญของจุดหมายเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมที่ควรนำมาพิจารณา คือ

- เพื่อให้เป็นพลเมืองดี มีศีลธรรม รู้จักสิทธิและหน้าที่ รู้จักแก้ปัญหาด้วยสันติวิธี
- เพื่อให้เห็นคุณค่าและดำรงไว้ซึ่งความมั่นคงของชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และวัฒนธรรมไทย
- เพื่อให้เข้าใจปัญหาการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมของประเทศไทยในปัจจุบัน
- เพื่อให้มีเจตนาที่ดีที่ต่อสัมมาชนิก มีประสิทธิภาพทางเศรษฐกิจ ขยัน อดทน รู้จักประหยัด²⁵

จุดมุ่งหมายของหลักสูตรใหม่ทำให้เห็นว่าหลักสูตรได้เน้นในเรื่อง ให้เป็นคนที่มีรู้จักใช้ภาษาไทยอย่างถูกต้อง ทั้งพูด อ่าน และเขียน นอกจากนี้ยังได้เน้นถึงความซื่อสัตย์ ระเบียบวินัย รู้จักสิทธิหน้าที่ รู้จักปัญหาการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมในปัจจุบัน ดังนั้นวิชาสังคมศึกษาจึงเป็นวิชาที่เน้นมากรองลงมาจากวิชาภาษาไทย แต่การที่จะได้ผลตามจุดหมายนั้นต้องมีขบวนการสืบเนื่องต่อมาอีกมาก เช่น การกำหนดเนื้อหาและจุดประสงค์ของวิชาต่าง ๆ การสอนจะได้ผลก็ผู้สอนจำเป็นต้องตั้งจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมเพื่อจะได้ทราบว่า เมื่อเรียนจบแต่ละตอนจะให้เด็กเรียนทำอะไรได้บ้าง การตั้งจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมดังกล่าวจะช่วยให้ครูเข้าใจวิธีจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ตลอดจนวิธีการประเมินผลการเรียนอย่างชัดเจน ซึ่งเป็นแนวทางที่จะนำมาใช้ในการปรับปรุงการสอนของครูและการเรียนของนักเรียนให้ดียิ่งขึ้น

2. การจัดรายวิชาและเนื้อหาวิชา รายวิชาที่จัดไว้ในหลักสูตรมีทั้งวิชาที่เป็นภาคทฤษฎีมีล้วน วิชาที่เป็นภาคปฏิบัติล้วน และวิชาที่มีทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติรวมกัน ในแต่ละรายวิชาได้กำหนดหน่วยกิตเอาไว้ นอกจากนั้นยังมีวิชาบังคับและวิชาเลือกที่นักเรียนจะต้องเรียนดังนี้

²⁵ วิเวก ปางพุฒิพงศ์, "จุดหมาย หลักการ และโครงสร้างของหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พ.ศ.2518", มิตรครู (ปีที่แรก, 15 พฤษภาคม 2518), หน้า 20-21.

วิชาบังคับ	34 หน่วยกิต	วิชาเลือกรวมกันแล้วไม่น้อยกว่า	66 หน่วยกิต
		เลือกจากหมวดวิชาต่าง ๆ ตามเกณฑ์ดังนี้	
ภาษาไทย	12 หน่วยกิต	ภาษาไทยไม่เกิน	16 หน่วยกิต
สังคมศึกษา	12 หน่วยกิต	สังคมศึกษาไม่เกิน	16 หน่วยกิต
พลานามัย	4 หน่วยกิต	พลานามัยไม่เกิน	12 หน่วยกิต
วิทยาศาสตร์	6 หน่วยกิต	วิทยาศาสตร์ไม่เกิน	44 หน่วยกิต
		คณิตศาสตร์ไม่เกิน	24 หน่วยกิต
		ภาษาอังกฤษไม่เกิน	40 หน่วยกิต
		ภาษาต่างประเทศที่สองไม่เกิน	16 หน่วยกิต
		ศิลปศึกษาไม่เกิน	12 หน่วยกิต
		กิจกรรมพิเศษไม่เกิน	4 หน่วยกิต
		วิชาอื่น ๆ ไม่เกิน	8 หน่วยกิต
		วิชาชีพไม่เกิน	72 หน่วยกิต

ในแต่ละภาคเรียนปกตินักเรียนต้องเรียนไม่น้อยกว่า 25 หน่วยกิต เรียนจนครบ 100 หน่วยกิต และมีเวลาเรียนอยู่ในโรงเรียนไม่น้อยกว่า 4 ภาคเรียนปกติด้วย จึงจะถือว่าจบหลักสูตร มีสิทธิรับประกาศนียบัตรประโยคมัธยมศึกษาตอนปลายได้

เนื้อหาวิชาในแต่ละรายวิชาส่วนใหญ่เป็นเนื้อหาวิชาในหลักสูตรเดิม มีการเพิ่มเติมไปบ้างในสิ่งที่เกี่ยวกับวิทยาการใหม่ ๆ เพื่อให้สอดคล้องกับสังคมในปัจจุบันยิ่งขึ้น เนื้อหาวิชาในบางวิชานักเรียนจะต้องเรียนต่อเนื่องกันไป เพราะบางวิชาจะต้องอาศัยวิชาพื้นฐานเข้ามาช่วย จากโครงการติดตามผลการไร้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลายของกองการวิจัย กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ พบว่า เนื้อหาในหลักสูตรของบางวิชา มีมากเกินไป แต่เวลาที่กำหนดให้มัน้อยทำให้ครูผู้สอนสอนไม่ทัน และเนื้อหาบางวิชาต้องอาศัยวิชาอื่นเป็นพื้นฐาน ทำให้เกิดปัญหาในเวลาเรียน เพราะนักเรียนไม่ได้เรียนวิชาพื้นฐานมาก่อน

3. การนำหลักสูตรไปใช้และกระบวนการเรียนการสอนที่เห็นคุณค่าในการเปลี่ยนแปลงหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย ปีพุทธศักราช 2518 คือเปลี่ยนจากเปิดเรียนมีละสามภาคเรียนมาเป็นมีละสองภาคเรียน ยกเลิกการแบ่งสายสามัญและสายอาชีพ ยกเลิกการแบ่งเป็นแผนกวิทยาศาสตร์ แผนกศิลปะและแผนกทั่วไป ในการนำหลักสูตรไปใช้นี้ หลักสูตรได้กำหนดรหัสชื่อรายวิชา รหัสคาบเวลาเรียน และหน่วยกิตตลอดจนหัวข้อเรื่องที่ครูผู้สอนจะต้องนำมาสอนในรายวิชานั้นไว้เรียบร้อย ดังนั้นครูผู้สอนจึงสามารถที่จะทราบรายละเอียดต่าง ๆ จากรายวิชาที่ตนจะต้องสอนได้เป็นอย่างดี แต่อย่างไรก็ตาม หัวเรื่องที่หลักสูตรกำหนดให้ นั้น ยังไม่ละเอียดพอ ครูผู้สอนจะต้องค้นคว้าเพิ่มเติมจากประมวลการสอน โครงการสอน คู่มือหลักสูตร และหนังสืออื่น ๆ มาประกอบเนื้อหาในการสอนด้วย

กระบวนการเรียนการสอนได้เน้นถึงการให้นักเรียนได้รู้จักค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง และได้ทดลองฝึกปฏิบัติด้วยตนเองให้มาก ดังนั้นการสอนและการจัดอุปกรณ์การสอน ตลอดจนการบริการห้องสมุดจึงเป็นสิ่งสำคัญ เพราะจะเป็นแหล่งที่จะให้นักเรียนได้ค้นคว้าหาความรู้ได้โดยสะดวก ปัญหาที่พบในโครงการสำรวจและติดตามผลของการใช้หลักสูตรพบว่า

- ครูผู้สอนยังไม่เพียงพอกับจำนวนรายวิชาที่จะ เปิดสอนตามที่นักเรียนเลือกเรียน
- ครูผู้สอนขาดความรู้ในวิทยาการใหม่
- แบบเรียนและหนังสือสำหรับค้นคว้าของนักเรียนมีไม่เพียงพอ
- ขาดอุปกรณ์การสอน และ
- ครูผู้สอนไม่มีประมวลการสอน โครงการสอนสำหรับเป็นแนวทางในการสอน

ซึ่งปัญหาเหล่านี้อยู่ในเรื่องของการนำเอาหลักสูตรไปใช้ทั้งสิ้น

4. การวัดผลและการประเมินผล หลักสูตรได้เปลี่ยนแปลงวิธีวัดผลใหม่จากการถือผลการสอบครั้งสุดท้ายเพียงครั้งเดียว ตัดสินว่า จบประโยคมัธยมศึกษาตอนปลายมาเป็นการตัดสินจากผลการเรียนของแต่ละรายวิชาเป็นแบบหน่วยกิต ถือเอาความรู้ความเข้าใจตลอดจนการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของนักเรียนเป็นเกณฑ์ ไม่ใช่วัดเพื่อให้นักเรียนสอบได้-ตกเช่นเดิม มาเป็นเกณฑ์ตัดสิน การประเมินผลได้ตัดสินผลการเรียนในแต่ละรายวิชาโดยกำหนดค่าเป็น 5 อันคืบ คือ 4 3 2 1 0

- 4 หมายถึง ผลการเรียนดีมาก
- 3 หมายถึง ผลการเรียนดี
- 2 หมายถึง ผลการเรียนพอใช้
- 1 หมายถึง ผลการเรียนอ่อน
- 0 หมายถึง ผลการเรียนอ่อนมากหรือสอบตก

รายวิชาใดสอบตกก็ให้สอบแก้ตัวเฉพาะรายวิชานั้น และหากรายวิชานั้นไม่เป็นวิชาบังคับ ผู้เรียนอาจจะเลือกเรียนวิชาอื่นแทนการสอบแก้ตัวได้ จากโครงการสำรวจและติดตามผลการใช้หลักสูตรของกรมสามัญศึกษา พบว่ามีปัญหาเกี่ยวกับการประเมินผลที่พอจะสรุปได้คือ

- การตัดเกรดตามวิธีวัดผลในหลักสูตรใหม่ ทำให้นักเรียนมีความสนใจน้อยลง และแน่ใจว่าต้องสอบได้
- การทำคะแนนสอบ การกีดคะแนน และการสอบแก้ตัวของนักเรียน ไม่ทันตามกำหนดเวลา
- การเรียนการสอนและการวัดผลไม่สอดคล้องสัมพันธ์กับการสอนเข้าเรียนต่อในมหาวิทยาลัย

สรุป

จากการสำรวจเอกสารทั้งหมดที่ได้กล่าวมาแล้ว พอสรุปได้ว่า หลักสูตรมีความสำคัญต่อการจัดการศึกษาเป็นอย่างยิ่ง เพราะหลักสูตรจะเป็นเครื่องกำหนดว่าจะให้ผู้เรียนที่เรียนจบออกมาแล้วเป็นบุคคลประเภทใด มีทัศนคติและค่านิยมไปในทางใด องค์กรประกอบของหลักสูตรไม่ว่าจะเป็นหลักสูตรแบบใดก็ตาม จะประกอบไปด้วยความมุ่งหมายทั่วไป และความมุ่งหมายเฉพาะวิชา การจัดเนื้อหาวิชา การจัดการเรียนการสอน และการนำหลักสูตรไปใช้ ตลอดจนการวัดผลและประเมินผล ซึ่งองค์ประกอบทั้งสี่อย่างนี้จะต้องมีความสัมพันธ์กัน หลักสูตรกำหนดความมุ่งหมายไว้อย่างไร เนื้อหาวิชาที่จะนำมาใช้สอนเพื่อส่งเสริมความมุ่งหมายนั้น ๆ ให้บรรลุผลจะต้องได้

รับการคัดเลือกและจัดให้เหมาะสม นอกจากนี้การค้นคว้าหาวิธีสอนตลอดจนกิจกรรมต่าง ๆ ที่จะช่วยให้การเรียนการสอนนั้นให้ได้รับผลที่ดีที่สุด จึงจำเป็นต้องนำมาประกอบในการนำหลักสูตรไปใช้ด้วย ในขั้นสุดท้ายผลของการวัดผลจะเป็นเครื่องชี้ว่า ผู้เรียนได้เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้เพียงใด

ผู้ที่เกี่ยวข้องในการนำหลักสูตรไปใช้ในโรงเรียนประกอบด้วยผู้บริหารการศึกษาเช่น ผู้อำนวยการ หรือ อาจารย์ใหญ่ และผู้ช่วย ซึ่งมีหน้าที่ที่จะต้องบริหารหลักสูตรให้สัมฤทธิ์ผลมากที่สุด นอกจากจะทำหน้าที่ค้ำบริหารทั่วไปแล้ว ยังต้องบริหารด้านวิชาการ บุคลากร ชุมชนและการเงิน ตลอดจนอาคารสถานที่อีกด้วย ส่วนหัวหน้าสายวิชานั้น หน้าที่ที่สำคัญคือการบริหารงานด้านวิชาการ และประสานงานอำนวยความสะดวกช่วยเหลือแก่ครูผู้สอนอื่น ๆ ที่จะทำให้นักเรียนได้เจริญก้าวหน้ามากที่สุด นอกจากนี้ยังต้องคอยให้ความช่วยเหลือแก่ครูผู้สอนทั้งในด้านการให้คำแนะนำ ตลอดจนการบริหารทางวิชาการด้วย สำหรับอาจารย์ผู้สอนหน้าที่โดยตรงคือการสอน อาจารย์ผู้สอนจะต้องศึกษาค้นหาวิธีสอนหลาย ๆ วิธีมาใช้สอน เพื่อที่จะทำให้ผู้เรียนได้เข้าใจในเนื้อหาวิชาที่เรียนอย่างลึกซึ้ง เนื้อหาวิชาในแต่ละวิชาอาจจะต้องใช้วิธีสอนหลาย ๆ วิธีทั้งนี้ย่อมขึ้นอยู่กับคุณลักษณะของครูผู้สอนที่จะคัดเลือกเลือกเอาเอง นอกจากนี้ยังมีเจ้าหน้าที่อื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการนำหลักสูตรไปใช้ คือเจ้าหน้าที่แนะแนว ซึ่งมีความสำคัญในด้านการแนะนำนักเรียนทั้งในด้านการเรียน การเลือกวิชาเรียน และปัญหาส่วนตัว เจ้าหน้าที่วัดผลการศึกษา เป็นผู้จัดการวัดผลการเรียนของนักเรียนในโรงเรียนทั้งหมด ดังนั้นเจ้าหน้าที่วัดผลจึงต้องเป็นผู้ที่มีความรู้เกี่ยวกับการวัดผลการศึกษา การจัดระดับคะแนน ฯลฯ เป็นอย่างดีเพื่อที่จะได้ให้คำแนะนำช่วยเหลือครูอื่น ๆ ในโรงเรียน เจ้าหน้าที่ทะเบียนของโรงเรียนมีหน้าที่โดยตรงคือ การลงทะเบียนเรียนของนักเรียน โดยเฉพาะในโรงเรียนที่มีขนาดใหญ่ การลงทะเบียนเรียน การเปลี่ยนแปลงวิชาเรียนของนักเรียนย่อมจะเกิดปัญหาขึ้นได้ง่าย ดังนั้นในการนำหลักสูตรไปใช้ เจ้าหน้าที่ทะเบียนจึงมีส่วนเกี่ยวข้องอยู่ด้วย ส่วนเจ้าหน้าที่ห้องสมุดหรือบรรณารักษ์มีความจำเป็นต่อการนำหลักสูตรไปใช้เป็นอย่างยิ่งเพราะในปัจจุบันการศึกษาได้เจริญก้าวหน้าไปมาก การส่งเสริมให้นักเรียนได้รู้จักใช้ห้องสมุด รู้จักค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเองจึงเป็นสิ่งจำเป็น เจ้าหน้าที่ห้องสมุดจึงเป็นบุคคลที่จะต้องจัดบริการห้องสมุด

ให้สอดคล้องกับความต้องการของหลักสูตร ความต้องการของผู้ใช้ให้ทันสมัยอยู่เสมอ เช่น เอกสาร แบบเรียน และหนังสือค้นคว้าอื่น ๆ

การเปลี่ยนแปลงหลักสูตรมีสาเหตุมาจากหลาย ๆ ทาง เช่น การเปลี่ยนแปลงทาง ด้านเศรษฐกิจ การเปลี่ยนแปลงทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และการเปลี่ยนแปลง ทางสังคม การเปลี่ยนแปลงนั้นเป็นการเปลี่ยนแปลงทั้งระบบ นับตั้งแต่จุดมุ่งหมาย เนื้อหาวิชา กระบวนการเรียนการสอน และการวัดผล สำหรับวิธีเปลี่ยนแปลงมีหลายวิธีคือ เปลี่ยนแปลง โดยระดับผู้บริหาร เปลี่ยนแปลงจากเบื้องล่างสู่เบื้องบน เปลี่ยนแปลงโดยวิธีสาขิต เปลี่ยน แปลงอย่างมีระบบและเปลี่ยนแปลงโดยใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติ แต่การเปลี่ยนแปลงหลักสูตร มัธยมศึกษาตอนปลายเป็นการเปลี่ยนแปลงโดยระดับผู้บริหาร จึงทำให้เกิดช่องว่างระหว่าง ผู้จัดทำหลักสูตรและผู้นำหลักสูตร ไปโซขึ้น

ลักษณะของหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2518 ที่ประกาศใช้ใหม่นี้ได้ เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมมาก เช่น ในเรื่องของความมุ่งหมายทั่วไปได้เน้นให้เห็นถึงความ สำคัญของการใช้ภาษาไทยให้ถูกต้อง การรู้จักสิทธิหน้าที่ ตลอดจนการเข้าใจในปัญหาการ เมืองและเศรษฐกิจของประเทศ นอกจากนี้ในความมุ่งหมายเฉพาะรายวิชาได้เน้นถึงการเขียน จุดประสงค์เชิงพฤติกรรมทำให้ผู้สอนและผู้เรียนสามารถที่จะแปลความหมายออกไปในแนวทาง เดียวกัน สะดวกต่อการวัดผลการศึกษา เปลี่ยนแปลงเวลาเรียนจากปีละสามภาคเรียนมาเป็น ปีละสองภาคเรียน รายวิชาต่าง ๆ ได้แบ่งเนื้อหาวิชาออกเป็นตอน ๆ บางวิชาจบไปในตัวของ มันเอง และบางวิชาต้องเรียนต่อเนื่องกันไป การวัดและประเมินผลใช้ระบบหน่วยกิต และวัดผล เป็นรายวิชา โดยกำหนดให้ผู้เรียนได้เรียนครบ 100 หน่วยกิต ในเวลา 4 ภาคเรียน จึงจะถือว่า จบหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลายได้

จากโครงการสำรวจและติดตามผลของการใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2518 ของกองการวิจัย กรมวิชาการ ใ้พบปัญหาต่าง ๆ ทั้งในด้านของความไม่พร้อมของ อาคารสถานที่ จำนวนครูที่สอน ความรู้ความสามารถของครู แบบเรียน การเลือกวิชา

เรียนของนักเรียน ตลอดจนการวัดผลและประเมินผลการศึกษา ทั้งนี้เพราะหลักสูตรใหม่ได้ประกาศใช้เร็วเกินไป โรงเรียนต่าง ๆ ไม่สามารถจะจัดเตรียมสิ่งต่าง ๆ ให้พร้อมได้

ข้อมูลที่ได้สรุปมาทั้งหมดนี้ ได้นำมาเป็นแนวทางในการสร้างแบบสำรวจ เพื่อสำรวจว่าบุคลากรต่าง ๆ ในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา ในเขตการศึกษา 10 ที่เกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2518 มีปัญหาเกี่ยวกับการนำหลักสูตรไปใช้ในด้านของการบริหาร การบริการ ตลอดจนการสอนมากน้อยเพียงใด

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย